

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. III. De Liberate, Ætate, & Solemnitate requisitâ ad Sponsalia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

seu consensu invalido de presenti involvi-
tate eo ipso velut ex natura rei promissio-
nem de futuro valide contrahendi: cum
promissio matrimonii sit planè alius actus,
alterius objecti; fiatque per distinctum
omnino consensum: ex natura verò rei ac-
tus invalidus prout agitur, valeat quidem
abeat, quantum valere potest idem actus,
non autem quantum alius actus. Ob quod
deus invalidè alteri agrum non censetur
obligatus veluti ex promissione inclusa
postea facere validam donationem.

QUÆSTIO III.

De Libertate, Aetate, & Solemnitate requisita ad Sponsalia.

PRIMò requiritur ad sponsalia delibera-
tio & libertas indifferentiæ in mate-
ria proportionata sufficiens ad moraliter
peccandum, ut apud omnes est indubita-
tum. Error autem five dolus, si versetur
circa substantiam contractus, inducit irri-
tat illum ipso facto, uti ceteros contractus.
Si verò versetur circa qualitatem sufficien-
tem ad rescidenda sponsalia, manet penes
errantem seu deceptam facultas ea rescin-
dendi. Immo *Aversa* q. 8. *sect. 4.* & plures
alii censent etiam tunc esse ipso facto irrita
ex *l. Et eleganter ff. de Dolo.* Sed non satis solide,
attento exemplo aliorum contractuum,
immo ipsius matrimonii. Quare leges a-
perte dant actionem ex contractu per do-
lum alterius inuito ubi autem datur actio,
contractus valet. Neque urget Lex in op-
positum adducta: agitur enim in ea de mi-
norenni per dolum decepto ut venderet
servum; cuius contractus, quo absque de-
creto iudicis non talem alienat, est omnino
nullus. *In causa cognitione 2. §. item relatum*
ff. de minoribus. Et quidem agitur de emp-
tione, cui causam dederat dolus tertii: quo
casu utique non est irrita in aliis; sed tan-
tum in minorenni ob defectum decreti.
Præterea ipse *Aversa* fatetur sponsalia non
esse ipso facto irrita (utpote quod nullà le-
ge est cautum) sed tantum iustè rescindi-
bilia, quando pars contrahens non decepit,
sed alter suâ imprudentiâ aut ignorantia
deceptus est. Similiter non censeri irrita,
quando alter dolo aut errore, qui suberat,
non est inductus; sed paratus erat inire spon-
salia etiam cognita veritate. Qui error seu
ignorantia à Juristis dicitur concomitans,
quia non est causa operis. Si quis verò du-
bitet, an si scivisset veritatem, voluisset
contrahere, & causa tam gravis adest, quæ
ad dissolvenda sponsalia sufficiat; is (in-
quam) nisi sit certus de voluntate contra-
ria, eo ipso debet se habere velut indu-
ctum tali dolo aut errore ad contrahen-
dum; sequè aliàs non fuisse contracturum.

Quare dolo seu errore detecto potest de-
ceptus à Sponsalibus resilire.

De metu gravi injustè incusso videtur
communis sententia Doctorum, eum spon-
salia reddere ipso facto irrita, argumento
ipsius matrimonii, quòd talis metus reddit
irritum. Quod Doctores passim ampliant,
etsi fuissent juramento firmata, ita ut nec
opus sit relaxatione juramenti. Et quidem
in hoc ipso apparet quædam repugnantia,
ut quis metu coactus promittere & jura-
re futurum matrimonium, tali promissione
& juramento obligetur se ipsâ contrahere
matrimonium, quod ex hujusmodi metu
celebratum foret invalidum. Ad quod et-
iam communiter allegatur *e. Ex litteris, de*
Despons. impub. ubi *Vribanus III.* de puella,
quæ jurata fuerat & desponsata impuberi,
irrita tamen minis parentum impulsâ, re-
scribit Archiepiscopo Pisano: *Ei accipiendi*
alium virum liberam tribuas facultatem, non
expectatâ necessariò, ut præmittitur, alte-
rius pubertate. Inde tamen non sumitur
firmum argumentum: tum quia posset hoc
jus explicari de irritatione faciendâ per ju-
dicem. Tum quia jus allegatum fortè lo-
quitur de sponsalibus metu contractis per
verba de presenti inter puberem puellam
& impuberem masculum (ut explicat *Di-*
castillo d. 1. dub. 22.) tale enim matrimonium
non transit in sponsalia de futuro; sed illud
tantum, quod nisi obtaret ætas, foret ex
parte consensûs validum matrimonium;
cui soli jus tribuit vim sponsalium. Quem-
admodum etiam matrimonium puberum
metu contractum, non haberet vim spon-
salium, esto alioquin hæc metu contracta
forent valida. Sunt nihilominus varii Do-
ctores (inter quos *Lessius l. 2. de Instir. cap.*
17. num. 37. & *Sylvius q. 47. Supplem. art. 3.*
questio 1. alios citans) qui sponsalia metu
contracta censent irritabilia quidem, non
tamen ipso facto irrita. Quæ proinde in-
ducerent impedimentum duplicè hone-
statis: etsi hoc quoque putet *Lessius* negari
posse.

Ex dictis consequens est per hujusmodi
sponsalia non induci impedimentum pu-
blicæ honestatis. Quod tamen inducitur,
si metus sit levis; ex quo si fiant sponsalia,
non sunt ipso facto irrita. Quàmvis etiam
hæc possint rescindi; & quidem juxta *Sax-*
thæ l. 4. d. 19. num. 6. & alios, propriâ au-
thoritate metum passi, etsi alioquin in foro
externo non competat ei actio vel excep-
tio: quia & metum incutiens tenetur in
conscientia relaxare fidem metu extortam,
& ipse metum passus, potest eam sibi re-
sumere.

Secundò jure naturæ ad contrahenda
sponsalia non requiritur certa ætas, sed
sufficit usus rationis, ut patet. At jure
Ecclesiastico ad eorum valorem requiri-
tur septennium completum. Patet ex

21.
Metus gra-
vis injustè
non irritat
ipso facto.

22.
Quid de
metu levi.

23.
Iure Eccl-
siastico ad
contrahenda
sponsalia
requiritur
Litte-

Litteras & c. Accedit, & c. Ad dissolvendum de Sponsal. impub. & cap. unic. eod. tit. in 6. ubi etiam declaratur citius non incurri impedimentum publicæ honestatis. Sufficit autem diem, quo annus septimus completur, esse inchoatum; prout ad testamenta conficienda sufficit ultimum diem ætatis requisitæ esse inchoatum l. Quæ ætat. ff. de Testam. adeoque potius in favorabilibus, quibusmodi sunt sponsalia aut matrimonium. Assignatur porro septennium completum, et quod tunc communiter præri sint compotes sufficientis usû rationis. Si qui hebetioris ingenii ætate illâ necdum sint eo præditi, sunt quoque incapaces sponsalium, ut patet. Tamen nisi id probetur, forum externum præsumet contrarium.

24.
An citius
contracta
valeant,
prudenciâ
supplente
ætatem,

Resolvitur,
quod non.

An verò sponsalia contracta ante septennium sint valida, quando prudentia seu malitia supplet ætatem, variant Doctores. Affirmat probabiliter Sanchez lib. 1. d. 16. num. 9. & plures alii, eò quod causa invalidationis sit defectus consensus deliberati, scilicet præsumptus; ut colligitur ex c. unic. de Sponsal. impub. in 6. Negat Præpositus quest. 9. dub. 2. & plurimi alii. Idque videtur iuribus conformius, quæ absolute declarant sponsalia citius contracta esse irrita: nec sollicitè inquirunt de capacitate usû rationis; quod aliàs necesse foret, præsertim in ætate septennio vicina: uti idcirco indagatur potentia ad copulam id proximis pubertati, in quibus declarant jura malitiam supplere ætatem quoad contractionem matrimonii: quod etiam nullibi declarant de sponsalibus.

25.
Satisfit fun-
damento
opposita
sententia.

Ad fundamentum alterius opinionis dico, quod præsumptus defectus deliberati consensus in minori ætate sit quidem ratio legis, sed talis, ut propterea generaliter ipsa ordinet numquam sponsalia valere. Neque enim defectum istum præsumit in singulis casibus, sic ut si in illis præsumptio nitatur falsitate, lex cesset; sed saltem præsumit, ordinariè & regulariter illum natum esse deficere: ideoque certum pro incerto eligens facit minores septennio inhabiles ad contrahendum sponsalia, & publicam honestatem. Sic enim ob periculum natum subesse sæpè prohibetur generaliter, etiam sub poena nullitatis, aliquid fieri. Aliud est de matrimonio: quia jus ibi hoc declarat & vult; hic non, sed potius declarat oppositum. Ut proinde locum non habeat, quod ex l. Oratio ff. de Sponsal. nonnulli arguunt, decreta de matrimonio tacitè extendi ad sponsalia. Quod alioquin etiam apertè absurdum est, si generaliter intelligatur. In l. cit. verò solum dicitur, quod interdicto aliquibus matrimonio, censeantur iisdem interdicta sponsalia inter se ineunda; utpote quæ forent promissio rei simpliciter inhibita, scilicet matrimonii inter se ineundi.

Explicatur
l. Oratio
ff. de Spon-
sal.

Obiicit quoque posset l. In Sponsal. d. 4. ff. de Sponsal. quæ sic habet: In sponsalibus contrahentis ætas contrahendum definita non est, ut in matrimonio. Quapropter & a primordio ætatis sponsalia effici possunt, si modo id fieri ab utraque persona intelligatur. Id est, si non sint minores, quam septem annis. Sed facile respondetur eam Glossa ibi. eodem, quod non sit definita certa ætas, ut in matrimonio, id est eadem, quæ in matrimonio. Deinde non ut in matrimonio: quia minor est in illo definita ætas pro feminis, quam pro viris, qui serius pubescunt; in sponsalibus autem pro utrisque æqualis. Posteriora verba explicantur per illa, si non sint minores quam septem annis. Quod clarius est expressum postea in Canonibus, quibus est magis deferendum in hæc: quidquid iuris civile vetus decreverit. Denique si ob hebes ingenium non sit adhuc plenus usus rationis, equidem non valerent sponsalia. Propter hoc tamen non contingit deficere valorem matrimonii in ætate definita, nisi quis esset amens.

Tertio ad valorem sponsalium non requiritur præsentia Parochi aut ullius testis, sed videntur etiam clandestinè contracta. Ita communiter Doctores: quia sine tali præsentia valebant ante Tridentinum; ipsi autem nihil circa sponsalia innovavit, cum solum loqueretur de matrimonio clandestino. Forma quidem una decreti apud Palavicinum l. 22. Hist. Trid. c. 4. n. 4. expresserat quoque Sponsalia clandestina: verum in forma postmodum à Concilio probata id studio est prætermisum. Idem sæpius declarat in Congregatio Cardinalium, ut patet ad sess. 24. c. 1. de Reform. matrim. Immo sponsalia sic inita esse licita, docent Doctores passim cum Sanchez lib. 1. d. 13. contra nonnullos, quia nec sunt illicita iure naturæ: nec etiam inveniuntur prohibita ullo iure positivo. Quæ etiam passim secretò contrahuntur, et postea renouentur aut notificentur coram Parocho, ut de obligatione constet in facie Ecclesiæ.

Observa tamen, quod Præpositus quest. 9. dub. 5. censeat quidem non requiri præsentiam Parochi, videri tamen grave peccatum, si nequidem unus testis interfit; idque ob mala, quæ sequi aliàs possent: nam v. g. non posset detegi impedimentum publicæ honestatis, non posset fidem frangens ab Ecclesia cogi. Sed ista ratio probaret esse illicita iure naturæ, sicut de facto. Immo id sequeretur potius de ipso matrimonio clandestino; idem quoque sequeretur de omnibus aliis contractibus. Denique non potest detegi Ecclesiæ impedimentum affinitatis ex copula sine teste habita & c. adeoque apponit Ecclesia impedimentum dirimens actioni, de qua non potest Ecclesiæ constare.

Quarto denique hic restat inquirendum, an poenæ vel arrhæ Sponsalibus apponi debeat.

queant. Et quidem quoad poenas laes con-
stat adjectionem earum non esse irritam
vel illicitam jure naturæ. Deinde etiam
constat poenam appositam non debere sol-
vi ab eo, qui ex justa causa resilit. Deni-
que satis conveniunt Doctores, quod ap-
positio poenæ non sit grave peccatum, sed
ad summum veniale juxta multos: quàm-
vis pauci velint esse mortale. Sed difficul-
tas est, an poena sit solvenda ab eo, qui fidem
sine justa causa violat?

Respondeo attento jure communi alem
in neutro foro debere solvi. Ita communi-
ter Doctores contra *Cominck d. 22. dub. 5.*
quem sequitur *Diana & alii* quidam recen-
tiores. Probatur ex *L. Titia ff. de Verborum*
obligat. & præcipue ex *L. Mulier §. C. de Spons.*
Item ex jure Canonico *c. Gemma, de Sponsal.*
ubi etsi agatur de sponsalium invalido-
rum, à quibus justè poterat resiliiri; tamen
Pontifex non fundat decisionem suam in
hoc, sed in appositione poenæ generaliter
inhibita; & allegat rationem generalem,
scilicet quod Matrimonia debeant esse li-
bera?

Dices I. Legi *Mulier* est derogatum per
Novellam 18. Leonis Imperatoris. Resp.
Novellas ipsius Imperatoris non obligant.
teste Interprete earumdem in proœmio;
immo ne quidem ipsius Leonis tempore
fuisse receptas, adeò ut nihil virium ha-
beant, arg. *L. De quibus ff. de Leg. ait Zoefius in*
Decretales Tit. de Sponsal. numero 82.

Dices II. Saltem dici potest, per leges
solum rejici poenam solvendam à justè re-
siliente. Resp. leges loqui generaliter, & ita
semper intellectas esse. Deinde *L. Mulier*
rejecit appositio poenæ, quando permit-
titur appositio arrharum; & tamen hæ non
permittuntur, nisi in quantum pars resilit
sine justa causa, ergo etiam pro tunc rejici-
tur poena.

Nota hinc Arrham nihil esse aliud, quàm
pignus, quod in contractu unus contrahen-
tium ipso facto dat alteri in signum com-
plendi contractum, quodque dans perdit si
à contractu resiliat; si autem resiliat reci-
piens restituit illud, & insuper æquivalens,
aut etiam, si ita conventum sit, in triplum
aut quadruplum, computatâ ipsâ arrhâ, &
non ultra, nisi sit minorennis, qui tantum
debet restituere ipsam arrham. Patet ex *L.*
Mulier cit. ubi etiam hujusmodi arrhæ ap-
probantur.

Reques, cur potius liceat apponere arrhas,
quàm poenas? cum illæ non minùs videan-
tur repugnare libertati Matrimonii, quàm
poenæ. Resp. esse disparitatem, quòd arrhæ
maturiori consilio soleant apponi, propter
earum in præfenti traditionem & receptio-
nem, & communiter non sint ita magnæ;
proclivior enim quisque est ad obligandum
se verbo, quàm ad pecuniam numerandam
aut rem tradendam. Deinde non currit ar-

Herincx Sum. Theol. pars I.

gumentum à pari in jure positivo, quod de
facto irritavit poenas, non autem arrhas.
vide Sanchez l. 1. d. 35.

QUÆSTIO IV.

Quibus ex Causis Sponsalia dis-
solvantur?

PRIMÒ dissolvuntur Sponsalia mutuo
contrahentium consensu. Patet ex *c. Sponsalia*
Præterea hi, de Sponsalibus. Ratio est, quòd
quivis contractus naturâ suâ solubilis, sicut
ex mutuo contrahentium consensu nascitur,
sic & per eundem dissolvatur. Et hoc ve-
rum est, cùs sponsalia sint jurata: nam jura-
mentum contractui appositum instar acces-
sorii sequitur naturam ejusdem: cumque
apponatur in commodum partis, hæc remit-
tente cessat obligatio.

Excipiuntur impuberes, qui sponsalia,
sive jurata sive non jurata, nequeunt ante
annos pubertatis mutuo consensu dissolve-
re, Jure sic disponente, ut puerorum levitati
occurratur, *c. De illis 1. & c. A nobis, de De-*
sponsat. impub. Postquam ad annos puberta-
tis pervenerint, possunt prohibitu resiliire,
etiam alterâ parte invitâ; modò id statim
fiat, id est, intrâ triduum, arg. *L. fin. c. De er-*
rore Advocatorum & L. fin. C. de Judiciis, ubi di-
citur illicò fieri, quod intrâ triduum fit.

Si autem quis ante pubertatem reclamave-
rit, & adeptâ pubertate non mutet volun-
tatem, censetur manere in ea retractatione,
inefficaci quidem primò, efficaci tamen,
quatenus perseverat postea moraliter. Uti
ratificatur alioquin sponsalia, si non re-
clamet statim post, quia eo ipso videtur in
voluntate pubertatem præcedente persiste-
re. Quòd si ex duobus impuberibus unus
altero priùs ad pubertatem perveniat, ve-
rosimiliùs non debet expectare alterum,
sed rationi consonum est, ut statim resiliire
possit: nam cum possit alterius ætate com-
pletâ, eoque contradicente: quidni eodem
adhuc impubere? Si tempore contractûs
unus erat pubes, alter impubes, potest pro
libitu resiliire solus ille qui erat impubes.
Patet ex *c. De illis cit.*

Quòd si impuberes adjecerint spon-
salibus juramentum, putat *Præpositus quest. 9.*
dub. 9. & quidam alii, eos nihilominus pro-
babiliter posse licitè resiliire prohibitu. Sed
contrarium est communius & verius ex *c.*
Ex Interis Silvani 10. de Sponsalibus, ubi est
casus expressus. Quòd autem respondent
alii, esse casum, quo quis post pubertatem
non reclamaverat, gratis & non rectè di-
citur: nam dicit Pontifex esse cogendos ad
matrimonium ob religionem juramenti,
non autem quia non reclamaverunt. Et sa-
nè, cogendi essent alioquin etiam citra ju-
rumentum, adeoque frustranea esset lex, si

32.
Sponsalia
puberum
etiam jura-
ta dissolvun-
tur mutuo
consensu.

33.
Non jurata
impuberum
etiam con-
sensu unius
illius post
pubertatem
reclamaverit.

Esti alterius
pubertate
non expectat.

34.
A juratis
tamen Spō-
salibus non
nisi mutuo
consensu ta-
les resiliire
possunt.